

**PLASTİK SANATLAR ALANINDA
SERAMİK VE CAM ÜZERİNE
YAKLAŞIMLAR**

12

EDİTÖRLER

Dr. Öğr. Üyesi Hülya AK
Prof. Dr. Fahrettin GEÇEN

© Copyright 2025

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN	Ön Kapak Resmi
978-625-375-403-7	Doç. Ahmet Cüneyt ER
Kitap Adı	Arka Kapak Resmi
Plastik Sanatlar Alanında Seramik ve Cam Üzerine Yaklaşımlar 12	Öğr. Gör. Ümit PARSIL
Editörler	Yayıncı Sertifika No
Hülya AK ORCID iD: 0000-0002-4778-3095 Fahrettin GEÇEN ORCID iD: 0000-0002-0787-7505	47518
Yayın Koordinatörü	Baskı ve Cilt
Yasin DİLMEN	Vadi Matbaacılık
Sayfa ve Kapak Tasarımı	Bisac Code
Akademisyen Dizgi Ünitesi	ART000000
	DOI
	10.37609/akya.3587

Kütüphane Kimlik Kartı

Plastik Sanatlar Alanında Seramik ve Cam Üzerine Yaklaşımlar 12 / ed. Hülya Ak, Fahrettin Geçen.
Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2025.
190 s. : resim, tablo ; 160x235 mm.
Kaynakça var.
ISBN 9786253754037
1. Sanat--Cam--Seramik.

GENEL DAĞITIM
Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A Yenışehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

İÇİNDEKİLER

- BÖLÜM 1** Seramik Sanatında Çaydanlık 1
Ahmet Cüneyt ER
- BÖLÜM 2** Seramik Buluntuların Restorasyon ve Konservasyonu:
Teknik ve Etik Zorluklar 15
Firdevs Müjde GÖKBEL YAVUZOĞLU
- BÖLÜM 3** Seramikte İki Boyutlu ve Üç Boyutlu Sırlı
Yüzeylerde Serigrafi Baskı Tekniği 35
Ayça UĞUR
- BÖLÜM 4** Çağdaş Seramik Sanatında Temel Tasarım
Disiplini ve Japon Seramik Sanatçısı
Harumi Nakashima Örneği 53
Burcu KESKİN
- BÖLÜM 5** Artistik Seramiklerde Eşzamanlı Alçı
Kalıpla Şekillendirme ve Renklendirme 77
Selim ÇINAR
- BÖLÜM 6** Çanakkale Belediyesi Yeşil Yerel Yönetim Binası;
Seramik Kimliklendirme Çalışmaları..... 89
Müjde YÜCEL COŞAR
- BÖLÜM 7** Seramikte Taklit ve Gerçeklik: Trompe Loeil
Tekniğinin Algısal Etkileri..... 107
Sinan AVİNAL

- BÖLÜM 8** 20. Yüzyıl Başında Alman Seramik Ürünlerinin
Modernizasyonu 119
Zehra SÖZBİR KÖYLÜ
- BÖLÜM 9** Reticello Tekniği ve Çağdaş Sanatçıların Uygulamaları 143
Agâh Barış Can AKSAKAL
- BÖLÜM 10** İran Ritonlarının Yapısal İncelenmesi
Hekhameneşî ve Parth Dönemleri..... 157
Zahra RASTGOFTAR
Ahmet Cüneyt ER
- BÖLÜM 11** Bir Renkli Çamur Şekillendirme Tekniği: Agateware..... 173
Çiğdem Önder ER

YAZARLAR

Arş. Gör. Ağah Barış Can AKSAKAL
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi,
Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik ve Cam
Bölümü

Arş. Gör. Sinan AVİNAL
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi,
Seramik ve Cam Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Müjde YÜCEL COŞAR
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi,
Seramik ve Cam Bölümü

Doç. Ahmet Cüneyt ER
Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü

Öğr. Gör. Dr. Çiğdem Önder ER
Engelliler Entegre Yüksekokulu, Uygulamalı
Güzel Sanatlar Bölümü, Seramik Ana
Sanat Dalı, Anadolu Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Burcu KESKİN
Beykoz Üniversitesi, Sanat ve Tasarım
Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı
Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Zehra SÖZBİR KÖYLÜ
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

Zahra RASTGOFTAR
Yüksek Lisans Öğrencisi, Eğitim Bilimleri
Enstitüsü, Anadolu Üniversitesi

Arş. Gör. Dr. Ayça UĞUR
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi,
Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik ve Cam
Bölümü

**Doç. Firdeys Müjde GÖKBEL
YAVUZOĞLU**
Kastamonu Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve
Tasarım Fakültesi, Seramik ve Cam Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Selim ÇINAR
Selçuk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi
Seramik Bölümü

"Katkılarından dolayı Öğr. Gör. Ümit PARSIL'a teşekkür ederiz"

BÖLÜM 1

Seramik Sanatında Çaydanlık

Ahmet Cüneyt ER¹

Giriş

“Seramik Sanatında Çaydanlık” başlığı altında yazılmış bu bölümde çaydanlığın ve çay bitkisinin kısa tarihine yer verilmiştir. Çaydanlık; adı üzerinde çay bitkisi ile doğrudan ilgilidir. Kurutulmuş çayın, sıcak su dolu çaydanlığın içine konulması ile kullanılmaktadır. Sıcak su içinde çay demlenerek yine çaydanlık aracılığı ile servis edilmektedir. Türk çay kültüründe çaydanlık, daha çok “demlik” adı ile kullanılır. Çaydanlık-Demlik kaynamakta olan bir metal gövdenin üzerine oturur ve demleme süresince ve servis boyunca bu yolla sıcak tutulur. Demliğin ya da çaydanlığın oturtulduğu gövde yine çaydanlığa benzemektedir. Çayın, Türk çay kültüründe demlenmesi kendine özgüdür. Türklerdeki çay geleneği Ruslardaki “Semaver” ile çay hazırlama geleneğine benzemektedir. Semaverlerde de çay, kaynamakta olan bir suyun üzerine konan çaydanlıkta ya da demlikte demlenir ve servis edilir.

Çaydanlıkların ortaya çıkış sebebi olan çay bitkisi hakkında bilgi vermek yerinde olacaktır. Çay, nemli bölgelerde yetişen bitkinin yapraklarından elde edilmektedir. Dünyada ilk defa Çin’de yetiştirilmiş oradan da tüm dünyaya yayılmıştır. Çin’de çayın içecek sayılmadan önce ilaç olarak kullanıldığı bilinmektedir. Çayın iki türü bulunmaktadır. Bunlardan biri *Camellia ASSAMICA* diğeri *Camellia SINENSIS* dir. Çay; yeşil çay, siyah çay ve oolong çay olmak üzere üç farklı şekilde elde dilmektedir. Kültürden kültüre farklı yöntemlerle demlenen ya da

¹ Doç., Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, cer@anadolu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-8841-953X

Kaynakça

- Pan, Chunfang. (2004). Yixing Pottery, Long River Press, China.
- Er, Ahmet Cüneyt, Çizer, Sevim. (2013). Seramik Sanatında İşlevsel Simge Biçim Kavramı. *Akdeniz Sanat Dergisi*, 2013, Cilt 6, Sayı 12. 74-84
- Er, Ahmet Cüneyt. (2015). Seramik Çaydanlık Formunun Kişisel Çalışmalar Üzerinden Değerlendirilmesi. *Yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi* (13), 51-57.
- Çağatay Üstün, Nuray Demirci. (2013). Çay Bitkisinin (Camellia Siniensis L.) Tarihsel Gelişimi ve Tıbbi Açısından Değerlendirilmesi. *Lokman Hekim Journal* 3(3),5-12.
- Alıkılıç. Dündar. (2016). Çay'ın Karadeniz Bölgesi İçin Önemi ve Tarihi Seyri. *Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, (21),269-280.
- TDK (Türk Dil Kurumu) (t.y.). Çaydanlık. *Güncel Türkçe Sözlük*. Erişim Tarihi: 07.12.2024, <https://sozluk.gov.tr/>

Görsel Kaynakça

- Görsel 1: Üstten saplı Porselen Çaydanlık. Çarkta Şekillendirme, Kül Sırı, Anagama Pişirim, 2023, A. Cüneyt ER. (Kişisel Arşiv)
- Görsel 2: Üstten saplı Stoneware Çaydanlık. Çarkta Şekillendirme, 2022, A. Cüneyt ER. (Kişisel Arşiv)
- Görsel 3: Yandan saplı Porselen Çaydanlık. Çarkta Şekillendirme, Kül Sırı, Anagama Pişirim, 2023, A. Cüneyt ER. (Kişisel Arşiv)
- Görsel 4: Üstten Saplı Porselen Çaydanlık ve Fincanı. Çarkta Şekillendirme, 2023, A. Cüneyt ER. (Kişisel Arşiv)
- Görsel 5: Yandan Saplı Porselen Çaydanlık ve Fincanı. Çarkta Şekillendirme, 2023, A. Cüneyt ER. (Kişisel Arşiv)
- Görsel 6: Çaydanlık, Şamotlu Çamur, Karışık Teknik, Anagama Pişirim, 2024, A. Cüneyt ER. (Kişisel Arşiv)
- Görsel 7: Çaydanlık, Şamotlu Çamur, Karışık Teknik, Anagama Pişirim, 2024, A. Cüneyt ER. (Kişisel Arşiv)
- Görsel 8: Çaydanlık, Şamotlu Çamur, Karışık Teknik, Anagama Pişirim, 2019, A. Cüneyt ER. (Kişisel Arşiv)
- Görsel 9: Çaydanlık, Stoneware Çamur, Çarkta şekillendirme, Anagama Pişirim, 2019, A. Cüneyt ER. (Kişisel Arşiv)
- Görsel 10: Çaydanlık, Stoneware Çamur, Çarkta şekillendirme, Anagama Pişirim, 2019, A. Cüneyt ER. (Kişisel Arşiv)
- Görsel 11: Çaydanlık, Stoneware Çamur, Çarkta şekillendirme, Anagama Pişirim, 2019, A. Cüneyt ER. (Kişisel Arşiv)

BÖLÜM 2

Seramik Buluntuların Restorasyon ve Konservasyonu: Teknik ve Etik Zorluklar

Firdevs Müjde GÖKBEL YAVUZOĞLU¹

Giriş

Uygarlık tarihinin en eski sanat dallarından biri olan seramik, geçmişten günümüze kullanım alanı genişleyerek insanlığa hizmet etmiştir. Yeryüzünün en üst tabakasını oluşturan toprak, ilk çağlardan bu yana insanoğlunun birçok ihtiyacını karşılayan en zengin kaynaklardandır (Acartürk, 2012: 2). Temel malzemesi “kil” olan seramik, en sade hali ile “pişmiş toprak” şeklinde adlandırılmaktadır (Onur Erman, 2019: 144). Başlangıçta insanoğlunun yeme, içme, pişirme, saklama gibi günlük ihtiyaçlarının karşılanması ve inancı gereği kültürel objesi işlevlerine sahip olan seramik, zamanla sanatın güçlü bir malzemesi konumuna erişmiştir. Suyla yoğurulduğunda kolaylıkla şekil verilebilen bu muhteşem malzeme, pişirildiğinde sahip olduğu aşınma dayanımı, su geçirmezlik, iletkenlik vb. özellikleri ile geleneksel sofa eşyası kullanımının yanında sağlık, inşaat, otomotiv, elektronik ve uzay araçlarına kadar çok farklı alanlarda çözümci bir malzeme olmuştur. Danimarkalı heykeltıraş Bertel Thorvaldsen, kilin hayat, alıcının ölüm ve mermerin ise yeniden diriliş anlamına geldiğini ifade ederek yapılar da seramik malzeme kullanımının önemine vurgu yapmıştır (Karakurt, 2022: 158). Arkeolojik kazılar neticesinde ortaya çıkarılan pişmiş toprak kaplar; yapısı, biçimlendirilme teknikleri, kap biçimleri ve yüzey görünümleri bakımından incelendiğinde ait oldukları dönemin örneğini; gereksinimleri, ulaşılmış oldukları teknoloji düzeyi, beğenileri, farklı toplumların birbirleriyle olan ilişkileri, sosyal ve etnik farklılıkları ile yaşam süreçleri anlaşılabilir (Ökse, 1993'ten akt. Çetintaş, 2018: 94).

¹ Doç., Kastamonu Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Seramik ve Cam Bölümü, mgokbel@kastamonu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-2034-9061

Kaynakça

- Acartürk, B. (2012). Toprağın binlerce yıllık macerası. *Acta Turcica Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi*, 4(1), 1-17.
- Akıllı, H. (1990). Eski eser tahribatının önlenmesinde onarımcının görevi ve uygulayacağı çalışmalar. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 34(1-2), 297-315.
- Bal, Ö., & Canduran, K. (2020). Seramik tamir tekniklerine alternatif bir yöntem olarak bakır folyo tekniğiyle uygulama örneği. *Akademik Sanat*, 5(10), 41-55.
- Bayazit, M. (2017). Arkeometride seramik petrografi. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 7(2/2), 36-44.
- Etymonline (t.y.). Restoration. Erişim adresi: <https://www.etymonline.com/search?q=Restoration> Erişim Tarihi: 22.02.2025
- Çetin, A. (2023). *Mimari seramik bezeme restorasyonları sorunlar ve çözümler*. Tam Metin Bildiri. 52-60. I. Uluslararası Ardahan Anadolu Seramikleri Sempozyumu, 9-15 Ekim 2023, Ardahan, Türkiye.
- Çetintaş, E. (2018). Antik dönemde seramik üretim tekniklerine dair izler: Rhodiapolis örneği. *Sanat ve Tasarım Dergisi* (21), 93-105. <https://doi.org/10.18603/sanatvetasarim.435645>
- Çövenoğlu, F. (2023). Seramik tamirciliği. *Socrates Journal of Interdisciplinary Social Studies*, 9(32), 1-14.
- Onur Erman, D. (2019). Antik çağdan günümüze seramik kültürü ve sanatında doğurganlık kavramı. *Sanat ve Tasarım Dergisi* (24), 143-169.
- Eskici, B. (2018). Seramik onarımlarında bütünleme yöntemleri üzerine bir değerlendirme. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, (22), 135-153.
- Etimoloji Türkçe (t.y.). Onarma. Erişim adresi: <https://www.etimolojiturkce.com/arama/Onarma> Erişim Tarihi: 22.02.2025
- Gökbel, F. M., (2010). Foça Antik Kenti Seramik Buluntularının Restorasyonu. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Seramik Ana Sanat Dalı, İzmir.
- Karakurt, H. A. (2022). Buluntu mekânların seramik malzeme kullanılarak yeniden işlevlendirilmesi. *Medeniyet Sanat Dergisi*, 8(2), 155-170. <https://doi.org/10.46641/medeniyetsanat.1109557>
- Kısacık, Y., & Karasu, B. (2007). *Seramik sağlık gereçleri ikinci pişirim sürecinde kullanıma yönelik onarım sırtı bileşimlerinin geliştirilmesi*. Tam Metin Bildiri. 37-45. SERES 2007 IV. Uluslararası Katılımlı Seramik, Cam, Emaye Sır ve Boya Semineri, 26-27 Kasım 2007. Eskişehir, Türkiye.
- Serdaoğlu, B. (2006). *Restorasyona genel kavramsal bakış*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, T.C. Maltepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Timur, S. & Çakıcı, F. Z. (2023). Tarihi seramik objelere uygulanan koruma ve onarım teknikleri. *Journal of Arts*. 6(4), 333-343, DOI: 10.31566/arts.2192
- Türk Dil Kurumu Sözlükleri (t.y.). Buluntu. Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 19.02.2025
- Yılmaz, Z., & Şener, Y. S. (2019). Arkeolojik kazı buluntusu metallerin, kazıda bulunmalarından koruma onarım uygulamalarına kadarki süreçleri. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, (23), 431-439.

Görsel Kaynakça

- Görsel 1.** Gökbel, F. M., (2010). Foça Antik Kenti Seramik Buluntularının Restorasyonu. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Seramik Ana Sanat Dalı, İzmir
- Görsel 2.** Gökbel, F. M., (2010). Foça Antik Kenti Seramik Buluntularının Restorasyonu. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Seramik

- Ana Sanat Dalı, İzmir
- Görsel 3.** Gökbel, F. M., (2010). Foça Antik Kenti Seramik Buluntularının Restorasyonu. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Seramik Ana Sanat Dalı, İzmir
- Görsel 4.** Gökbel, F. M., (2010). Foça Antik Kenti Seramik Buluntularının Restorasyonu. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Seramik Ana Sanat Dalı, İzmir
- Görsel 5.** Gökbel, F. M., (2010). Foça Antik Kenti Seramik Buluntularının Restorasyonu. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Seramik Ana Sanat Dalı, İzmir
- Görsel 6.** Gökbel, F. M., (2010). Foça Antik Kenti Seramik Buluntularının Restorasyonu. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Seramik Ana Sanat Dalı, İzmir
- Görsel 7.** Gökbel, F. M., (2010). Foça Antik Kenti Seramik Buluntularının Restorasyonu. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Seramik Ana Sanat Dalı, İzmir
- Görsel 8.** Gökbel, F. M., (2010). Foça Antik Kenti Seramik Buluntularının Restorasyonu. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Seramik Ana Sanat Dalı, İzmir
- Görsel 9.** Gökbel, F. M., (2010). Foça Antik Kenti Seramik Buluntularının Restorasyonu. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Seramik Ana Sanat Dalı, İzmir
- Görsel 10.** Gökbel, F. M., (2010). Foça Antik Kenti Seramik Buluntularının Restorasyonu. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Seramik Ana Sanat Dalı, İzmir
- Görsel 11.** Gökbel, F. M., (2010). Foça Antik Kenti Seramik Buluntularının Restorasyonu. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Seramik Ana Sanat Dalı, İzmir

BÖLÜM 3

Seramikte İki Boyutlu ve Üç Boyutlu Sırlı Yüzeylerde Serigrafi Baskı Tekniği

Ayça UĞUR¹

Giriş

Baskı, en genel tanımıyla, bir görüntünün çeşitli malzemelerden üretilen bir kalıp aracılığıyla farklı yüzeylere aktarılması sürecidir. Seramik yüzeylerde baskı işlemi, malzemenin farklı aşamalarında ve çeşitli tekniklerle gerçekleştirilebilir. “Seramik yüzeyleri dekorlamada ve özgün tasarımlarda kullanılan baskı yöntemleri, uygulama açısından direkt ve indirekt baskı yöntemleri olarak iki şekilde karşımıza çıkmaktadır” (Karabey, 2010). Bu bölüm, sırlı seramik yüzeylere uygulanan baskı teknikleri; özellikle serigrafi yöntemiyle yapılan karo gibi iki boyutlu yüzeylere uygulanan direkt baskılar ile sofa ürünleri veya özgün sanat eserleri gibi üç boyutlu yüzeylere uygulanan indirekt baskılar üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Günümüzde sırlı seramik yüzeylerde en yaygın olarak kullanılan baskı teknikleri dijital baskı, ipek baskı (serigrafi) ve dekal (sulu çıkartma) yöntemleridir. Serigrafi, ya da diğer adıyla ipek baskı, sadece seramikte değil, resim, grafik ve tekstil alanlarında da sıkça tercih edilen bir baskı tekniğidir. Bu teknik, bir çerçeveye gerilmiş ipek ya da ince sentetik ipliklerden dokunan kumaş üzerine şablon çıkarılarak uygulanır. Şablon, kumaş üzerinde belirli alanlar maskelenerek oluşturulur ve boyanın kauçuk bir sıyırıcı aracılığı ile yalnızca maskelenmeyen kısımlardan geçerek yüzeye aktarılması sağlanır. Seramikte ise bu teknik, sırlı ya da sırsız yüzeylere hem doğrudan hem de dolaylı olarak, imaj aktarımı yapmak amacıyla kullanılmaktadır.

¹ Arş. Gör. Dr., Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik ve Cam Bölümü, ayca.ugur@msgsu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-7405-1930

Bu doğrultuda, serigrafi tekniği hızlı, doğrudan ve karmaşık desenler için ideal bir yöntemken, dekal tekniği daha fazla hazırlık ve hassasiyet gerektiren bir transfer süreci sunar. Serigrafi, ince detaylar, renk geçişleri ve çok renkli baskılar ile iki boyutlu sırlı seramik yüzeyler için uygunken, dekal, üç boyutlu sırlı seramik yüzeyler için tercih edilir ve endüstriyel alanda yaygın olarak kullanılmaktadır. Hem seramik endüstrisinde hem de sanatsal kullanımlarda her iki teknik de önemli bir yer bulmaktadır; sır üstü serigrafi, seri üretim objeleri ve dekoratif ürünlerde, dekal tekniği ise sanatsal ve yaratıcı tasarımlar, heykeller ve el yapımı objeler için yaygın olarak tercih edilmektedir. Her iki teknik de dayanıklı baskılar sunsa da serigrafi genellikle daha basit ve düz yüzeylerde, dekal ise üç boyutlu yüzeylerde daha yaratıcı ve renkli çözümler sağlamaktadır.

Kaynakça

- Hakan Verdu Martinez, E. (2012) Günümüz Seramik Sanatında Geliştirilen Yeni Uygulamaları İle İndirekt Transfer Baskı Tekniği: Çıkartma, Yedi Sanat Tasarım Ve Bilim Dergisi, Sayı 8
- Kalay, L. (2009) Seramik Yüzeylerde Kullanılan Baskı Teknikleri ve Uygulamaları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir
- Karabey, B. Ö. (2010). Seramik Sanatında İmaj Transfer Teknikleri. Sanat ve Tasarım Dergisi, 1 (5), 91-104. <https://doi.org/10.18603/std.47220>
- Wandles, P. A. (2006) Image Transfer On Clay, Lark Books, New York.
- Görsel Kaynakça**
- Görsel 1:** <https://erbagelektronik.com/serigrafi-baski> Erişim 20.02.25
- Görsel 2:** <https://www.chinaclayart.com/blogs/tutorial/ceramic-overglaze-decal-tutorial> Erişim 17.02.25
- Görsel 3:** <https://ceteksbursa.com/urunlerimiz/sefar-ipek-elek-bezleri> Erişim tarihi 16.02.25
- Görsel 4:** SEFAR (1999) Serigrafi Baskı El Kitabı, Sefar Mesh+ Technology Printing Division 1.8
- Görsel 5:** <https://www.ankaserigrafi.com/hizmet/1/serigrafi-kalip-uretimi> Erişim tarihi 15.02.25
- Görsel 6:** Ayça Uğur kişisel arşivi 2018
- Görsel 7:** KARAĞAÇ, K. (2006), “Seramikte Mekanik Baskı Yöntemleri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Görsel 8:** https://www.cerenserigrafi.com/index.php?route=product/product&path=84&product_id=96 Erişim tarihi: 15.02.25

BÖLÜM 4

Çağdaş Seramik Sanatında Temel Tasarım Disiplini ve Japon Seramik Sanatçısı Harumi Nakashima Örneği

Burcu KESKİN¹

Giriş

Görsel tasarım öğeleri, herhangi bir tasarımda kolayca tanımlanıp ayrıştırılabilen temel unsurlardır. Bu öğeler, tasarımın yapı taşları olarak işlev görür. Ancak bir tasarımın başarılı olabilmesi için sadece bu öğelerin varlığı yeterli olmaz; aynı zamanda bu öğelerin düzenlenmesine yönelik belirli kurallara ihtiyaç vardır. Bir eserdeki öğelerin düzenini ve birbirleriyle olan etkileşimlerini yönlendirir. Tasarımcılar ise bu ilkeleri kullanarak izleyicinin dikkatini çekmeyi ve eseri algılamasını yönetmeyi hedefler. Sanat ve tasarım süreçlerinde kullanılan bu yapı taşlarına “tasarım öğeleri” ve “tasarım ilkeleri” denir. Tasarım öğeleri, görsel ifadenin temel araçlarıdır ve farklı şekillerde kullanılarak eserin anlatım gücünü oluşturur. Tasarım ilkeleri ise, bu öğelerin bir araya getirilme biçimini ve aralarındaki ilişkileri düzenler.

Görsel tasarım öge ve ilkeleri, sanat ve tasarım alanlarında farklılık gösterse de her biri izleyici ile etkileşimi güçlendirmeyi amaçlar. Tasarımcılar, bu unsurları kullanarak duygusal bir bağ kurmayı, estetik bir deneyim sunmayı ve izleyicinin dikkatini çekmeyi hedefler.

Seramik sanatı, tarih boyunca hem işlevsel hem de sanatsal alanlarda önemli bir yere sahip olmuştur. Geleneksel seramik sanatının zengin mirası, çağdaş dönemde tasarım ve sanatın farklı disiplinleriyle harmanlanarak yeni bir boyut

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Beykoz Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü, burcukeskin@beykoz.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-3752-9202

felsefi ve duygusal derinliği ortaya koymadaki rolü, geleceğin seramik sanatçıları-
nın üretim süreçlerine yön verecektir. Bu yaklaşım, sanatın hem bireysel ifade bi-
çimini hem de toplumsal söylemlerini zenginleştirme potansiyelini taşımaktadır.

Nakashima'nın özgün form anlayışı, geleneksel seramik sanatının katı kural-
larını yıkarak izleyiciye yenilikçi bir perspektif sunmaktadır. Bu durum, çağdaş
seramik sanatının, temel tasarım ilkelerini kullanarak hem görsel estetik hem
de sanatsal anlam açısından nasıl zenginleştiğini göstermektedir. Gelecekte, se-
ramik sanatında temel tasarım ilkelerinin yeni tekniklerle ve malzemelerle nasıl
evrimleştiğini irdeleyen çalışmalar hem teorik hem de pratik açıdan sanatın geli-
şimine ışık tutacaktır. Bu durum, çağdaş seramikte tasarımın temel unsurlarının,
sanatın evrensel söylemine katkıda bulunan dinamik ve süreklilik arz eden bir
unsur olduğunu göstermektedir.

Kaynakça

- Edirne, J. (2004) *Tasarımın Temel Prensipleri ve İç Mimari Tasarımda Uygulama Örnekleri*, Mimar
Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, syf.46, İstanbul
- Yılmaz, M. (2009), *Heykel Sanatı*, İmge Yayınevi, Ankara
- Polat, H. (2019) *Konutlarda Seramik Malzeme Kullanımının İç Mekân Tasarım İlkeleri*
Bağlamında İncelenmesi, Haliç Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,
syf.10, İstanbul
- Güngör, Hulusi, İ. (1983) *Temel Tasarım, Afa Matbaacılık (2. Baskı)*, syf. 72, İstanbul
- Kahraman, G. (2020) "Tasarımda Tekrar İlkesi ve Kişisel Mimari Duvar Yüzeyi Seramik Pano
Uygulaması" *Kalemşi*, syf. 47
- Demircioğlu, N. (2016) "Tasarım İlkelerinden Tekrar Olgusunun Araştırılması ve Seramik Duvar
Panolarında Uygulanması" *Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*,
syf. 59
- Çınar K., Çınar S. (2018). "Temel Tasarım", 1. Basım, syf. 148, İstanbul.
- Özsoy V., Ayaydın A. (2016) "Görsel Tasarım Öge ve İlkeleri", Pegem Akademi Yayıncılık, syf.
163, Ankara.
- Lin, Z., Dou, M. (2022), "Texture and Emotional Expression of Modern Ceramic Art", *Advances
in Social Science, Education and Humanities Research*, Baskı: 673, syf. 634
- Yüksel, İ. (2014), "Seramik Yüzeylerde Görsel Yanılsamalar", *Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sa-
natlar Enstitüsü Seramik ve Cam Tasarımı Anasanat Dalı, Sanatta Yeterlik Tezi*, syf. 103
- Kenan, L. (2021) "Sanat Seramiğinde Boşluğun Anlatım Dili", *Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üni-
versitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Seramik ve Cam Tasarımı Anasanat Dalı Seramik Tasarımı
Programı, Yüksek Lisans Tezi*, syf. 89, İstanbul
- <https://mouvementsmodernes.com/en/work/sculpture>, Erişim Tarihi: 22.12.2024
- <https://daniellaondesign.com/blog/surveying-harumi-nakashima/>, Erişim Tarihi: 28.12.2024
- https://gallery-voice.jp/en/publics/index/29/detail=1/b_id=40/r_id=26/, Erişim Tarihi:
11.01.2025
- <https://daniellaondesign.com/blog/surveying-harumi-nakashima/>, Erişim Tarihi: 3.11.2024
- <https://sokyolisbon.com/artworks/a-disclosing-form-1609/>, Erişim Tarihi: 14.11.2024
- [https://sokyogallery.com/en/artists/39-works/10340-harumi-nakashima-sound-collector-of-abu-
se-1990/](https://sokyogallery.com/en/artists/39-works/10340-harumi-nakashima-sound-collector-of-abu-se-1990/), Erişim Tarihi: 27.12.2024

Görsel Kaynakça

- Görsel 1:** Dülger, D. Deniz (2018) Temel Sanat Eğitimi Dersinin Kompozisyon, Strüktür Ve Soyutlama Konuları Dâhilinde Heykel Eğitimine Katkıları, Art-Sanat Dergisi, Sayı:9, Syf. 508, İstanbul
- Görsel 2:** Serdar, Z. (2023) Mekân Tasarımında Dokunma Duyusu Ve Tasarım İlkelerinin Gözmerkezi Yaklaşım Kapsamında İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Syf.7, İstanbul
- Görsel 3:** Demircioğlu, N. (2016) “Tasarım İlkelerinden Tekrar Olgusunun Araştırılması Ve Seramik Duvar Panolarında Uygulanması” Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Syf. 106
- Görsel 4:** Küçükkaya, N. (2022) “Temel Sanat Eğitiminde Tasarım İlkelerinin Dijital Olarak Uygulanabilirliğine Yönelik Bir Model Önerisi”, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı, Doktora Tezi, Syf. 38, İstanbul
- Görsel 5:** Kenan, L. (2021) “Sanat Seramiğinde Boşluğun Anlatım Dili”, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Seramik Ve Cam Tasarımı Anasanat Dalı Seramik Tasarımı Programı, Yüksek Lisans Tezi, Syf. 89, İstanbul
- Görsel 6:** Harumi Nakashima, One-Off Piece (Tek Seferlik Parça), Sırlı Porselen, 55 X 38 Cm., 2005, <https://Mouvementsmodernes.Com/En/Work/Sculpture>, Erişim Tarihi: 22.12.2024
- Görsel 7:** Harumi Nakashima, Sırlı Porselen, <https://Daniellaondesign.Com/Blog/Surveying-Harumi-Nakashima/>, Erişim Tarihi: 28.12.2024
- Görsel 8:** Harumi Nakashima, Form Of The Sublation (Yüceltme Biçimi), Sırlı Porselen H:71 45x41 Cm., https://Gallery-Voice.Jp/En/Publics/İndex/29/Detail=1/B_İd=40/R_İd=26/, Erişim Tarihi: 11.01.2025
- Görsel 9:** Harumi Nakashima, “Birds With Cosmos Colored Feathers” (Kozmos Renkli Tüylere Sahip Kuşlar), Sırlı Porselen, H:32.2, 17.7 X 20,8 İnç., 1986, <https://Daniellaondesign.Com/Blog/Surveying-Harumi-Nakashima/>, Erişim Tarihi: 3.11.2024
- Görsel 10:** Harumi Nakashima, “A Disclosing Form 1609 (Ortaya Dökülen Bir Form), Porselen, H: 57 Cm. 40x31 Cm., 2016, <https://Sokyolisbon.Com/Artworks/A-Disclosing-Form-1609/>, Erişim Tarihi: 14.11.2024
- Görsel 11:** Harumi Nakashima, “Sound Collector Of Abuse” (İstismarın Ses Koleksiyoncusu), Seramik, H: 44 Cm. 83x49 Cm., 1990, <https://Sokyogallery.Com/En/Artists/39-/Works/10340-Harumi-Nakashima-Sound-Collector-Of-Abuse-1990/>, Erişim Tarihi: 27.12.2024

BÖLÜM 5

Artistik Seramiklerde Eşzamanlı Alçı Kalıpla Şekillendirme ve Renklendirme

Selim ÇINAR¹

Giriş

Çamur şekillendirme yöntemleri elle serbest şekillendirme, kalıpla şekillendirme ve çömlekçi tornasında şekillendirme şeklinde sınıflandırılmaktadır. Bu sınıflandırma iskelet yapı olup, seramik sanatı ve endüstrisinde şekillendirme yöntemleri teknik ve malzeme bakımından varyasyonlar içermektedir. Alçı kalıpla şekillendirme yöntemi, çoklu, seri ve işlevsel seramik üretimde kullanılan endüstriyel bir yöntem olmakla birlikte artistik seramik şekillendirmede de sanatçılar tarafından tercih edilmektedir. Artistik seramiklerin, sanatçı özelinde varoluş özellikleri malzeme ve teknik açılarından eklektik bağlar kurmalarını sağlamaktadır. Birçok çağdaş seramik sanatçısı geleneksel sanat sınırları içinde kalmadan hem var olan seramik bilgisini kullanarak hem tüm bilgilere açık olma felsefesi ile üretim yapmaktadır. Endüstriyel üretime uygun alçı kalıpların artistik seramik üretiminde kullanımı da bu duruma bir örnektir. Çağdaş seramik sanatçılarının endüstriyel seramiğe özgü olan bir üretim sürecini tercih etmelerinde; kalıplama ve kalıpla üretime gereksinim, çok sayıda üretim, hızlı – kolay üretim ve zaman yönetimi gibi gereksinimler etkili olmaktadır. Bu gereksinimlerin yanı sıra sanat kavramının göreceli, sınırsız ve sınıflandırma dışı yapısı sanatçılara çoklu ve disiplinler arası deneyimler için alan sağlamaktadır. Alçı kalıplar, artistik seramik üretim sürecinin şekillendirme ve renklendirme aşamalarında kullanılabilir. Bu aşamalar ayrı ayrı yapılabildiği gibi eşzamanlı da yapılabilmektedir.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Selçuk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümü, slmcinar@gmail.com, ORCID iD: 0000 0002 2380 1818

bilecekleri, disiplinler arası bağlar kurabilecekleri, eklektik bilgi akışı sağlayabilecekleri sınırsız bir alan vermektedir. Endüstriyel seramik üretimine özgü olan alçı kalıpla şekillendirme yönteminin artistik seramik üretimine uyarlanması ve bu dönüşüm içinde çamur şekillendirme ve renklendirme-dekor aşamalarının eşzamanlı hale getirilmesi, seramik alanında teknolojik ve sanatsal ilerlemenin bir getirisi olmakla birlikte çağdaş seramik sanatçıların bilgi kullanım kabiliyetlerini de yansıtmaktadır. Bilgi, içeriği fark etmeksizin, kullanılmaya, bir bütünün parçası olmaya, yeni bilgiler oluşturmaya, dönüşüme ve değişime açık bir kavramdır. Sanat, bilgiyle var olan, sanatçıların sezgisel ve teorik bilgiyi kendi süzgeçlerinden geçirmeleriyle devinen bir olgudur. Bu çalışma kapsamında elde edilen bilgiler ışığında; çağdaş seramik sanatçıları, geleneksel çamur şekillendirme yöntemlerinden alçı kalıp şekillendirme bilgisini artistik seramik üretim bilgisiyyle sentezleyerek eklektik ve birey özelinde dönüşmeye devam eden yeni bilgi ortaya koymuşlardır. Artistik seramik şekillendirme sürecine alçı kalıpların uyarlanmasıyla şekillendirme ve renklendirme süreçlerinin eş zamanlı hale gelmesi, çağdaş seramik alanında özgün, inovatif ve dönüşebilir bir üretim süreci sağlamıştır.

Kaynakça

- Aydın İpekçi, C. ve Aköz, F. (2010). Seramik ve Seramiklerin Şekillendirilmesinde Kullanılan Kalıp Alçısının Özellikleri. *Journal of Engineering and Natural Sciences Mühendislik ve Fen Bilimleri Dergisi*, 28(3): 249-258.
- Erickson, M. (ty). About Michelle Erickson. http://www.michelleericksonceramics.com/?action=about_michelle_erickson adresinden erişilmiştir.
- Kalay, L. (2009). Seramik Yüzeylerde Kullanılan Baskı Teknikleri ve Uygulamaları. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Olca, Ö. ve Yüksel İ. (2020). Seramik Sanatında Endüstriyel Kalıplama Yöntemlerinin Kullanılması. *Kalemşi* 17s. 219–232. doi: 10.7816/kalemisi-08-17-05
- Pincus, P. (2025). Synthesis and Emergence. <https://www.ceramicreview.com/articles/synthesis-and-emergence/> adresinden erişilmiştir.
- Sözen, M. ve Tanyeli, U. (1992). Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü. Remzi Kitabevi.
- Şahin, F. (1983). Seramik Sözlüğü. Anadolu Sanat Yayınları.
- Tazeoğlu Filiz, F. (2024). Çağdaş Seramik Sanatında Şekillendirme Süreçlerinde Çok Parçalı Alçı Kalıp Kullanımı. Plastik Sanatlar. Editör: Leman Kalay. Yaz Yayınları.
- Tekcan, S. S. (1997). Özgün Baskı. Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi 3. Cilt. Yem Yayınları.
- Uzuner, O. (1998). Seramik Çalışmalarının Renklendirilmesi ve Renkli Seramik Çamurları ile Şekillendirme Aşamasında Yapılan Dekor Yöntemleri. Sanatta Yeterlik Tezi. Anadolu Üniversitesi.
- Uzuner, O. (1999). Seramik Sanatında Renkli Çamur Tekniği. *Anadolu Sanat*, 10(15):163-177
- TDK. (2025). Kalıp ve Kalıplama. <https://sozluk.gov.tr> adresinden erişilmiştir.
- TDK. (2025). Alçı. <https://sozluk.gov.tr> adresinden erişilmiştir.

Görsel Kaynakça

- Görsel 1: <https://www.artsy.net/artwork/peter-pincus-twisting-pair> adresinden erişilmiştir.
- Görsel 2: Pincus, P. (2024). Applying Colored Slips to a Plaster Mold Before Slipcasting For Surface Pattern. <https://ceramicartsnetwork.org/daily/article/Applying-Colored-Slips-to-a-Plaster-Mold-Before-Slipcasting-For-Surface-Pattern> adresinden erişilmiştir.
- Görsel 3-4: Kalay, L. (2009). Seramik Yüzeylerde Kullanılan Baskı Teknikleri ve Uygulamaları. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Görsel 5-6: Erickson, M. ve Hunter, R. (2021). How to Create Agateware Pottery Using Colored Clays and a Plaster Press Mold. <https://ceramicartsnetwork.org/daily/article/How-to-Create-Agateware-Pottery-Using-Colored-Clays-and-a-Plaster-Press-Mold> adresinden erişilmiştir.

BÖLÜM 6

Çanakkale Belediyesi Yeşil Yerel Yönetim Binası: Seramik Kimliklendirme Çalışmaları

Müjde YÜCEL COŞAR¹

Giriş

Kent kimliğini yansıtan ve sürdürülebilir mimari anlayışını benimseyen kamusal yapılar, günümüzde kent estetiği, çevresel duyarlılık ve kültürel mirasın korunması açısından önemli bir rol oynamaktadır. Çanakkale Belediyesi Yeşil Yerel Yönetim Binası, bu anlayış çerçevesinde tasarlanarak hem işlevsel hem de estetik bir mimari model olarak kente kazandırılmıştır. LEED Gold Sertifikasına sahip bu yapı, sürdürülebilir bina tasarımının Türkiye'deki öncü örneklerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Bina, sadece enerji verimliliği ve çevre dostu teknolojileriyle değil, aynı zamanda kültürel ve sanatsal unsurları da bünyesinde barındırarak, kent belleğini güçlendiren bir merkez olma özelliğine sahiptir.

Çanakkale Belediyesi Yeşil Yerel Yönetim Binası'nda gerçekleştirilen seramik kimliklendirme çalışmaları, kentin sanatsal ve kültürel mirasını günümüz mimarisine entegre eden önemli bir girişimdir. Seramik, Çanakkale'nin tarihi ve kültürel dokusunda önemli bir yere sahiptir ve bu projede, geçmişten günümüze uzanan bu köklü geleneğin modern mimariyle buluşması hedeflenmiştir. Bu bağlamda, aynı mekân içinde, aynı tema kullanılarak üç farklı yöntemle üretilmiş "Olive Grow" Sinterflex Pano Uygulaması, Butik Yüzey Kaplama Seramiği ve Seramik Mozaik Yüzey Kaplama Projesi hayata geçirilmiştir. Bu çalışmalar, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale Belediyesi ve Kale Seramik iş birliğiyle planlanmış; Sinterflex, UR-GE (Ürün Geliştirme) ve Atölyekale de-

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Seramik ve Cam Bölümü, mujdeyucel@gmail.com., ORCID iD: 0000-0002- 0327-0765

Çanakkale Belediyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi ve Kaleseramik firması arasındaki iş birliği, bu projenin başarısında kilit bir rol oynamıştır. Bu iş birliği, sanatsal bir proje ortaya koymanın yanı sıra, yerel halka, öğrencilere ve ziyaretçilere eğitimsel ve deneysel bir platform yaratmıştır. Proje, kamusal alanlarda sanatın varlığının, kent kimliğini güçlendirme ve toplumsal bağları kuvvetlendirme açısından ne kadar önemli olduğunu bir kez daha ortaya koymuştur.

Bu proje, gelecekteki benzer çalışmalar için önemli bir model teşkil etmektedir. Sanat ve mimarinin bir araya gelmesi, çevresel ve kültürel sürdürülebilirliği destekleyerek, kentlerin hızla değişen yapılarında yerel kimliklerin korunmasına katkıda bulunacaktır. Ayrıca, bu tür projeler, küresel ölçekte artan sürdürülebilir malzeme kullanımı eğilimlerine uygun olarak, çevre bilincinin yaygınlaştırılması ve kültürel mirasın korunmasını sağlayacaktır. Çanakkale Belediyesi Yeşil Yerel Yönetim Binası, sadece bir yönetim merkezi değil, aynı zamanda çevresel, kültürel ve sosyal sürdürülebilirliği bir araya getiren bir kültür merkezi olarak, gelecekteki kent projeleri için ilham verici bir örnek oluşturmaktadır.

Kaynakça

- Bayhan, B. (2012, Ağustos 5). *Çanakkale Belediyesi Yeşil Yerel Yönetim ve Kültür Merkezi Binası ile Yakın Çevresinin Düzenlenmesi Ulusal Mimari Proje Yarışması*. Arkitera. Erişim adresi: <https://www.arkitera.com/yarisma/canakkale-belediyesi-yesil-yerel-yonetim-ve-kultur-merkezi-binasi-ile-yakin-cevresinin-duzenlenmesi-ulusal-mimari-proje-yarismasi/>
- Bouvier, J. M., Campanella, O. H., (2014). *Extrusion Processing Technology*. John Wiley & Sons, Ltd.
- Çanakkale Belediyesi. (2024, Ağustos 14). *Yeşil Yerel Yönetim Binası Artık LEED Gold Sertifikalı*. Çanakkale Belediyesi. Erişim adresi: <https://www.canakkale.bel.tr/tr/sayfa/1140-tum-haberler/8617-yesil-yerel-yonetim-binamiz-artik-leed-gold-sertifikali>
- Diriöz, E. D., & Alkan, A. K. B. (2023). *Zeytin Ağacı: Tarihten Gelen Önemi Işığında Türkiye ve Dünyada Korunmasının Uluslararası Çevresel Sürdürülebilirlik Kapsamında Önemi*. *Regional Research Journal*, 7(2), 545-569.
- Kaleseramik Çanakkale Kalebodur Seramik San. A.Ş. (2012). *Kalesinterflex katalog*. Kaleseramik.
- Kats, G. H. (2003). *The Costs and Financial Benefits of Green Buildings: A report to California's Sustainable Building Task Force*. Capital E.
- Kostuch, B. (2017). *Among Prestigious Edifices – On Ceramic Decorations and Mosaics in Poland post-WWII*. *Acta Universitatis Lodzianis. Folia Philosophica. Ethica – Aesthetica – Practica*, 30, 81-98.
- Leriche, A., Hampshire, S., & Cambier, F. (2017). *Sintering of Ceramics*. Reference Module in Materials Science and Materials Engineering, Elsevier.
- Richerson, D. W., & Lee, W. E. (2018). *Modern Ceramic Engineering: Properties, Processing, and Use in Design* (4. Baskı). CRC Press.
- Tazeoğlu Filiz, F. (2023). *Ekstrüzyon Araçlarının Gelişimi ve Çağdaş Seramik Sanatında Kullanımı*. *Sanat Yazıları*, (48), 227-240.
- XXI Mimarlık. (t.y.). *Çanakkale Belediyesi Yeşil Yerel Yönetim ve Kültür Merkezi Binası*. XXI Mimarlık. Erişim adresi: <https://xxi.com.tr/proje/mimarlik/canakkale-belediyesi-yesil-yerel-yonetim-ve-kultur-merkezi-binasi>

Yılmaz, Kenan, (2016). *Rheological Characterization and Extrusion of Alumina Based Pastes for the Preparation of Tubular Ceramic Membrane Supports*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, İzmir, Türkiye

Görsel Kaynakça

Görsel 1: Çanakkale Belediyesi Yeşil Yerel Yönetim Binası

Cansız, A.U. (2024, Ocak 19). *Çanakkale Belediyesi “Yeşil” Yerel Yönetim ve Kültür Merkezi Binası ve Yakın Çevresinin Düzenlenmesi Projesi*. Arkitera. Erişim adresi: <https://www.arkitera.com/proje/canakkale-belediyesi-yesil-yerel-yonetim-ve-kultur-merkezi-binası-ve-yakin-cevresinin-duzenlenmesi-projesi/>

Görsel 2: Çanakkale Belediyesi Yeşil Yerel Yönetim Binası

Cansız, A.U. (2024, Ocak 19). *Çanakkale Belediyesi “Yeşil” Yerel Yönetim ve Kültür Merkezi Binası ve Yakın Çevresinin Düzenlenmesi Projesi*. Arkitera. Erişim adresi: <https://www.arkitera.com/proje/canakkale-belediyesi-yesil-yerel-yonetim-ve-kultur-merkezi-binası-ve-yakin-cevresinin-duzenlenmesi-projesi/>

Görsel 3: Olive Grow 1-2-3-4-5 adlı sinterflex pano tasarımları Yeşim Zümrüt Arşivinden.

Görsel 4: Sinterflex pano detay Yeşim Zümrüt Arşivinden

Görsel 5: Sinterflex parçaların uygulama süreci Yeşim Zümrüt Arşivinden

Görsel 6: Olive Grow 1-2-3-4-5 adlı sinterflex panoların Çanakkale Seramik Fabrikası'ndaki Sürecinin tamamlanması Yeşim Zümrüt Arşivinden

Görsel 7: Sinterflex panoların Çanakkale Belediyesi Yeşil Yerel Yönetim Binasında sergilenmesi
Fotoğraf: Müjde Yücel Coşar

Görsel 8: Butik Yüzey Kaplama Seramiği birimlerinin vakum ekstrüzyon yöntemi ile üretilmesi.
Yeşim Zümrüt Arşivinden

Görsel 9: Butik Yüzey Kaplama Seramiği birimlerinin boyutlandırılması ve kuruma aşaması
Yeşim Zümrüt Arşivinden

Görsel 10: Butik Yüzey Kaplama Seramiği Projesi renk denemeleri Yeşim Zümrüt Arşivinden

Görsel 11: Butik Yüzey Kaplama Seramiği Projesi birimlerin düzenlenmesi Yeşim Zümrüt Arşivinden

Görsel 12: Butik Yüzey Kaplama Seramiği Projesi birimlerin düzenlenmesi Yeşim Zümrüt Arşivinden

Görsel 13: Butik Yüzey Kaplama Seramiğinin Çanakkale Belediyesi Yeşil Yerel Yönetim Binasında sergilenmesi
Fotoğraf: Müjde Yücel Coşar

Görsel 14: Çanakkale Seramik. Fabrikası 1. Çalıştay grubu Yeşim Zümrüt Arşivinden

Görsel 15: Seramik Mozaik Projesi uygulama aşaması Fotoğraf: Müjde Yücel Coşar

Görsel 16: Tamamlanan birimin üzerine transfer bant yapıştırılması Foto: Müjde Yücel Coşar

Görsel 17: Tamamlanan birimlerin raflara kaldırılması Foto: Müjde Yücel Coşar

Görsel 18: Mozaik projesi montaj süreci Foto: Müjde Yücel Coşar

Görsel 19: Mozaik projesi montaj sonrası derz uygulaması Foto: Müjde Yücel Coşar

Görsel 20: Mozaik projesinin Çanakkale Belediyesi Yeşil Yerel Yönetim Binası 100. Yıl Meydanı duvarlarında sergilenmesi Uğurlu, S.G. (2024 Kasım 19) *Türkiye'deki Bazı Üniversitelerin Seramik Bölümlerinden Öğrenci ve Akademisyenlerin Oluşturduğu 105 Kişilik Proje Ekibinin, Fabrika Atık Malzemelerini Kullanarak Tasarladığı “Zeytin” Temalı Dev Mozaik Eserin Açılışı Gerçekleştirildi*, Anadolu Ajansı, Erişim adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/yesilhat/cevre-hikayeleri/seramik-fabrikasinin-atiklarindan-tasarlanan-zeytin-temali-mozaik-eserin-acilisi-yapildi/1824727>

BÖLÜM 7

Seramikte Taklit ve Gerçeklik: Trompe L'oeil Tekniğinin Algısal Etkileri

Sinan AVİNAL²

Giriş

Sanatta algı ve gerçeklik arasındaki ilişki, tarih boyunca sanatçılar tarafından sorgulanmış ve çeşitli tekniklerle yeniden yorumlanmıştır. Trompe l'oeil (göz yanılsaması) tekniği, özellikle izleyiciyi yanıltma amacı taşıyan taklit ve optik etkiler kullanarak gerçeklik algısını manipüle eden bir yöntem olarak öne çıkmaktadır. İlk olarak 15. yüzyılda İtalyan Rönesans sanatçıları tarafından geliştirilen perspektif kuralları ile güçlenen bu teknik, özellikle resim sanatında ve mimaride sıklıkla kullanılmıştır. Bununla birlikte, seramik gibi üç boyutlu malzemeler ile trompe l'oeil'in uygulanması hem görsel hem de dokunsal algıyı sınavarak gerçeklik ve yanılsama ikileminin ortaya çıkmasına olanak sağlamıştır.

İlk çağlardan itibaren mimetik sanat anlayışı, sanatçıların doğada güzelliği ararken, malzeme ve üretim tekniklerinin olanaklarını kullanarak taklit unsurlarını gerçekçiliğe en yakın seviyeye getirmelerine olanak tanımıştır. Gerçekle neredeyse ayırt edilemeyecek şekilde taklit edilmiş bir nesne, görsel algıyı kolaylıkla yanıltabilmektedir. Olağanüstü gerçekçi şekilde kopyalanmış taklit nesnelere, gerçeklik ve malzeme ilişkisi bağlamında çelişki yaratarak algılama sırasında belirsizliklere sebep olmaktadır. Gerçek nesneyle taklit arasında ayırım yapamayan izleyicinin, nesnenin malzemesi hakkında da doğru bir fikir edinmesi güçleşebilir.

¹ Bu kitap bölümü "Algısal Belirsizlik ve Seramik Eserler Üzerinden Analizi" isimli sanatta yeterlik tezinden üretilmiştir.

² Arş. Gör., Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Seramik ve Cam Bölümü, sinan.avinal@msgsu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-0905-6890

Kaynakça

- Dinçer Kırca, A. (2016, Ocak 1). Pastiş ve Seramik Yapıtlara Yansıması. Yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi, s. 67-75.
- Lesser, G. (1993). Getting to the Heart the Matter. In Craft Perception and Practice: A Canadian Discourse (p. 62). Ronsdale Press.
- Picasso Ceramics. (n.d.). Retrieved from <https://picasso-ceramics.org/a-collectors-guide/>
- Spencer, J. (2008, June). Baroque Perspectives: Looking into Samuel Van Hoogstraten's Perspective Box. Montreal, Canada: McGill University.
- Terkaoui, S.-R. (2007). Breaking the mould : new approaches to ceramics. London: London : Black Dog.
- Victoria and Albert Museum. (n.d.). Retrieved from <https://www.vam.ac.uk/articles/fooling-the-eye-trompe-loeil-ceramics>
- Yılmaz, S. (2022, 07 09). Trompe l'oeil Tekniği ile Doğa Estetiğine Öykünen Seramik Ağaçlar. Sanat Tarihi Dergisi, s. 1-21.

Görsel Kaynakça

- Görsel 1. <https://www.vam.ac.uk/articles/fooling-the-eye-trompe-loeil-ceramics>
- Görsel 2. <https://www.vam.ac.uk/articles/fooling-the-eye-trompe-loeil-ceramics>
- Görsel 3. <https://www.vandaimages.com/2006BC7242-Arrangement-of-ceramic-tureens-and-trick-platesin.html>
- Görsel 4. <https://www.mutualart.com/Artwork/UOVA/64964107A36DA25E>
- Görsel 5. <http://www.paulmathieu.ca/?p=3687>
- Görsel 6. <http://www.paulmathieu.ca>
- Görsel 7. <https://kamnteapotfoundation.org/product/paul-mathieuthethe-arrows-of-time/>
- Görsel 8. http://www.franklloyd.com/dynamic/artwork_detail.asp?ArtworkID=4217
- Görsel 9. <https://picasso-ceramics.org/a-collectors-guide/>
- Görsel 10. <https://www.aestheticsabotage.com/020>

BÖLÜM 8

20. Yüzyıl Başında Alman Seramik Ürünlerinin Modernizasyonu

Zehra SÖZBİR KÖYLÜ¹

Giriş

19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başı Avrupa’da sanat ve tasarım alanında birçok yeniliği de beraberinde getirmiştir. Maddi dünyanın tasarımına yönelik yeni bir yaklaşımın ortaya çıkması ve modernizm ile birlikte endüstriyel ürünlerde sadeleşme ve rasyonelleşme süreci de başlamıştır (Sparke, 2013). Banham’a göre yaratıcı dünyanın felsefi ve estetik temellerinin yeniden değerlendirilmesine neden olan temel sebepler makine üretiminin rasyonelliğinin yanı sıra bireysellikten uzaklaşma ile artan sosyal sorumluluk bilinci, mimarlık ve tasarıma yönelik yapısal yaklaşım ve akademik eğitim geleneğindeki farklılaşmalardır (1980).

Endüstri devrimi sonrasında sanat ve tasarım alanında ortaya çıkan değişimler, İngiltere ve kıta Avrupası’nda benzer süreçleri takip ediyor gibi görünmekle birlikte, her ülkenin endüstrileşme süreci, sosyal, politik ve kültürel dinamikleri çerçevesinde farklı yönelimler sergilemiş ve özgün etkiler doğurmuştur. Bu durum, ülkelerin üretim karakteri ve maddi kültür birikimleri üzerinde de farklılaşan sonuçlar meydana getirmiştir. Bu çalışmanın amacı, 20. yüzyılın başından 1930’lara kadar uzanan süreçte Alman seramik ürünlerinin modernleşme dinamiklerini analiz etmektir. Çalışmada seramik ürünlerin modernleşme süreci, Almanya’daki tasarım anlayışının dönüşümü çerçevesinde ele alınmıştır. Konu, 20. yüzyıl başındaki sanat ve tasarım akımları, Alman tasarım ekolleri ve Bauhaus hareketi bağlamında incelenmiş, dönemin önde gelen firmalarının ve ta-

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, zehra.koylu@msgsu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-1745-0169

Кайнаққа

- Baidabekov, A., & Yessentayeva, K. (2024). The evolution of decorative and applied art and its influence on the modern design of the architectural environment. *Инженерлік Графика Мен Кәсіби Білім Проблемалары*, 75(4), 36–44. <https://doi.org/10.32523/2220-685x-2024-75-4-36-44>
- Banham, R. (1980). *Theory and design in the first machine age*. MIT Press.
- Lenning, H. F. (2013). *The art nouveau*. Springer.
- Beller, S. (2023). *Art Nouveau: Art, Architecture, and Design in Transformation*. *Austrian History Yearbook*, 1–2. <https://doi.org/10.1017/s0067237822000765>
- Bürdek, B. E. (2005). *Design: History, theory and practice of product design*. de Gruyter.
- Charnley, K. (2020). *Art, Design and Modernity: Take Bauhaus and Beyond*. *Open Arts Journal*, 9, 43–56.
- De Waal, E. (2003). *20th century ceramics*. Thames & Hudson.
- Droste, M. (2002). *Bauhaus, 1919–1933*. Taschen.
- Harrod, W. O. (2009). The Vereinigte Staatsschulen für freie und angewandte Kunst and the Making of German Modernism. *Architectural History*, 52, 233–269. <https://doi.org/10.1017/S0066622X00004202>
- Hartzell, F. (2009). A Ghost in the Machine Age: The Westerwald Stoneware Industry and German Design Reform, 1900–1914. *The Journal of Modern Craft*, 2(3), 251–277.
- Hartzell, F. (2020). Cleanliness, Clarity—and Craft: Material Politics in German Design, 1919–1939. *The Journal of Modern Craft*, 13(3), 247–269.
- Hartzell, F. (2022). *Richard Riemerschmid's Extraordinary Living Things*. MIT Press.
- Hill, D. A. (2017). The Gödöllő Artists' Colony, Hungary — Aims, Organization and Artistic Style Compared to the Darmstadt Artists' Colony. 64, 89–96. <https://doi.org/10.11588/IH.2018.0.46884>
- Jaeger, J. (2009). Colony as Heimat? The formation of colonial Identity in Germany around 1900. *German History*, 27(4), 467–489.
- Johannes, 1985 Meissen Porcelain of Art Nouveau Period Just, J., Karpinski, J., & Larkey, E. (1985). *Meissen porcelain of the art nouveau period*. Orbis
- Krul, W. (2007). Oorsprong, eenvoud en natuur.: De bloeitijd van de kunstenaarskolonies, 1860–1910. *Bmgm-The Low Countries Historical Review*. <https://doi.org/10.18352/BMGN-LCHR.6669>
- Lux, J. A. (1908). *Das neue Kunstgewerbe in Deutschland*. Klinkhardt & Biermann.
- Marchand, S. L. (2020). *Porcelain: a History from the Heart of Europe*. Princeton University Press.
- Rowland, A. (1988). Business management at the Weimar Bauhaus. *Journal of Design History*, 1(3/4), 153–175.
- Rudoe, J. (1990). Aspects of Design Reform In The German Ceramic Industry Around 1900, As Illustrated By The British Museum Collection. *The Journal of the Decorative Arts Society 1850-the Present*, (14), 24–34.
- Scheffler, K. (1907). *Moderne Baukunst*. Verlag nicht ermittelbar.
- Schulz-Ohm, M. (2016). Living a Utopia. The Artist's House as a Total Work of Art. 4(1), 316–339. <https://doi.org/10.1344/REGAC2016.1.14>
- Schwartz, F. J. (1996). *The Werkbund: design theory and mass culture before the First World War*. Yale University Press.
- Schwarzer, M. (1992). The design prototype as artistic boundary: The debate on history and industry in central European applied arts museums, 1860–1900. *Design Issues*, 9(1), 30–44.

- Serzhant, L. (2022). Bauhaus and the Ceramic Art of the 20th Century (On the Issue of the Style Evolution of Ukrainian Porcelain and Earthenware). *Народна Творчість Та Етнологія*, 3, 37–49. <https://doi.org/10.15407/nte2022.03.037>
- Siebenbrodt, M., & Schöbe, L. (2009) Bauhaus: 1911-1933 Weimar-Dessau-Berlin. (No Title). Sparke, P. (2013). An introduction to design and culture: 1900 to the present. Routledge.
- Whitford, F. (1992). The Bauhaus: Masters and Students by Themselves. London: Conran Octopus
- Zaeva-Burdonskaya, E. A. (2024). The problem of national identity of design on the example of the design strategy of the Dresden workshop. *Архитектон*, 19. [https://doi.org/10.47055/19904126_2024_2\(86\)_19](https://doi.org/10.47055/19904126_2024_2(86)_19)

Görsel Kaynakça

- Görsel 1. <https://itoldya420.getarchive.net/amp/media/desert-plate-with-rose-decor-designer-hans-christiansen-maker-gerb-bauscher-9b0c71>
- Görsel 2. https://www.britishmuseum.org/collection/object/H_1981-0610-1
- Görsel 3. https://www.britishmuseum.org/collection/object/H_1981-0108-1
- Görsel 4. https://www.britishmuseum.org/collection/object/H_1993-1012-3-a-b
- Görsel 5. https://www.britishmuseum.org/collection/object/H_1981-0715-1
- Görsel 6. https://www.britishmuseum.org/collection/object/H_1981-0310-13
- Görsel 7. https://www.britishmuseum.org/collection/object/H_1988-0110-1
- Görsel 8. https://www.britishmuseum.org/collection/object/H_1981-1209-1
- Görsel 9. https://www.britishmuseum.org/collection/object/H_1990-0711-1
- Görsel 10. <https://collections.vam.ac.uk/item/O87447/tankard-riemerschmid-richard/>
- Görsel 11. <https://collections.vam.ac.uk/item/O72936/jug-riemerschmid-richard/>
- Görsel 12. https://www.britishmuseum.org/collection/object/H_1980-1210-1
- Görsel 13. https://www.britishmuseum.org/collection/object/H_1988-0703-1
- Görsel 14. <https://www.klassik-stiftung.de/en/service/press/press-photos/bauhaus-museum-weimar/>
- Görsel 15. https://www.bauhaus.de/de/sammlung/highlights/208_keramik/551
- Görsel 16. https://www.bauhaus.de/de/sammlung/highlights/208_keramik/408
- Görsel 17. <https://bauhauskooperation.com/knowledge/the-bauhaus/works/ceramics/mocca-machine>

BÖLÜM 9

Retiçello Tekniği ve Çağdaş Sanatçıların Uygulamaları

Agâh Barış Can AKSAKAL¹

Giriş

Sıcak cam serbest şekillendirme teknikleri içerisinde pek çok farklı yüzey renklendirme yöntemi bulunmaktadır. Bu teknikler yüzeyin tek renkle kaplanmasından kompleks yüzey tasarımlarının uygulanmasına kadar geniş bir yelpazede yer almaktadır. Sıcak cam yüzey renklendirme tekniklerini: şeffaf camın renkli camlarla kaplanması ve bu renklendirmenin çeşitlendirilmesi olarak tanımlayabiliriz. Bu tekniklerden biri olan “Retiçello” uygulaması son derece dikkat ve yetenek isteyenlerden biridir. Çapraz konumlanmış renkli cam çubukların birbirleri arasında oluşturdukları hava kabarcıkları bu tekniğin karakteristik özelliğidir.

Teknik olarak ele alındığında şekillendirme süreci zorlu görünse de uygulama sonucunda elde edilen başarılı sonuçlar sıcak cam serbest şekillendirme tekniklerinin en göz dolduran görsel etkilerini ortaya çıkarır. Bu kitap bölümünde tekniğin nasıl uygulandığından, çağdaş sanatçıların eser incelemeleri ve biyografileri çerçevesinde bir araştırma yapılmıştır.

Tekniğin Uygulanması İçin Gerekli Atölye Koşulları

Retiçello tekniğinin uygulanabilmesi için öncelikle atölyede sıcak cam fırını veya mobil sıcak cam fırınının bulunması gerekmektedir. Bunun yanında standart şekillendirme ekipmanları tekniğin uygulanması için yeterli olacaktır. Üfleme piposu, boğma maşası, makas takımları ve cımbız takımları kullanılmaktadır.

¹ Arş. Gör., Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik ve Cam Bölümü, can.aksakal@msgsu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-8067-8166

dirdiğini, su gibi akışkan bir malzemeye yön verdiğini izlemek beni büyülemişti. Bunun içinde olmalıydım” (Christian, 2025).

Sonuç

Reticello, uygulama yöntemleri itibarıyla son derece zahmetli ancak hiçbir malzemeyle gerçekleştirilemeyecek görsel etkileri ortaya koyan bir yüzey renklendirme tekniğidir. Üretim süreci titiz ve basamaklarının özenle takip edilmesi gereken teknik, zanaat üretimi ağır basan bir metot barındırmaktadır. Ancak bu durum çağdaş sanatçıların tekniği yeniden ele almasıyla ortadan kalkmış ve 16. yy’a tarihlenen üretim yöntemi günümüzde de geçerliğini korumaktadır. Sıcak cam serbest şekillendirme üzerine çalışan her sanatçı için zorlayıcı bir yöntem olsa da Reticello tekniği farklı yüzey tasarımıyla kişiselleştirilebilen bir yorum alanı yaratmaktadır.

Kaynakça

CMOG, (2025). <https://people.cmog.org/bio/chris-taylor> (Erişim Tarihi: 28.02.2025)

POZNIAK, (2025). <https://www.januszpozniak.com> (Erişim Tarihi: 28.02.2025)

CHRISTIAN, (2025). <https://www.jasonchristianglassdesigns.com> (Erişim Tarihi: 28.02.2025)

Görsel Kaynakça

Görsel 1: AKSAKAL, Agah Barış Can, Kişisel Arşiv, 2015

Görsel 2: AKSAKAL, Agah Barış Can, Kişisel Arşiv, 2025

Görsel 3: https://www.facebook.com/photo.php?fbid=10157710870640932&id=62210295931&set=a.94311030931&locale=cs_CZ (Erişim Tarihi: 28.02.2025)

Görsel 4: AKSAKAL, Agah Barış Can, Kişisel Arşiv, 2025

Görsel 5: <https://www.guyhollington.com/techniques> (Erişim Tarihi: 28.02.2025)

Görsel 6: <https://www.wbur.org/news/2021/03/17/glassblowing-artist-chris-taylor-netflix-blown-away> (Erişim Tarihi: 28.02.2025)

Görsel 7: <https://www.keerglass.com/optical-glass> (Erişim Tarihi: 28.02.2025)

Görsel 8: <https://www.januszpozniak.com/home-1> (Erişim Tarihi: 28.02.2025)

Görsel 9: <https://www.jasonchristianglassdesigns.com/mywork/yo-yos> (Erişim Tarihi: 28.02.2025)

Tablo 1: AKSAKAL, Agah Barış Can, Kişisel Arşiv, 2022

BÖLÜM 10

Iran Ritonlarının Yapısal İncelenmesi Hekhameneşi ve Parth Dönemleri

Zahra RASTGOFTAR ¹

Ahmet Cüneyt ER ²

Giriş

Bu bölüm, dini törenlerde kullanılan ritüel ve sembolik kaplar olan ritonların tarih öncesi ve tarihi dönemlerdeki gelişim süreçlerini içermektedir. Ritonların kullanım döneminin hemen hemen Hekhameneşiler'den Sasani döneminin sonlarına kadar uzandığı söylenebilir. Bu araştırmada özellikle Hekhameneşi ve Part dönemlerine ait ritonların çeşitleri, benzerleri, şekil ve işlevleriyle analiz edilmiş; form ve işlevdeki benzerlikler ve farklılıkları etkileyen faktörler incelenmiştir. Tanımlayıcı-analitik yöntemle yürütülen çalışmada daha çok kaynak kitaplar kullanılmıştır. Araştırma, ritüel kapların form, işlev ve kullanımında dini inanışlar, mitolojik kökenler ve doğanın belirleyici olduğunu göstermektedir.

İran platosu her zaman farklı kavimlerin geçişine tanıklık etmiştir. Bu kavimler ya bu topraklarda yerleşmiş ya da bu bölgeyi sadece geçiş için kullanmış olsalar da her zaman bu ülkenin kültürel ve sanatsal dönüşümleri üzerinde etkili olmuşlardır. Bu etkiler, sanatsal objelerin yapım sürecinde açıkça görülebilmektedir. Bu sanatsal objelerden biri, özellikle tarih öncesi çağlarda (Şekil 1) ve tarihi dönemlerde özel bir öneme sahip olan, insanın estetik eğilimleriyle, nesnelerin biçim ve süslemelerine olan ilgisiyle ve bazen dini ya da büyüsel etkilerle

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Anadolu Üniversitesi, z.rastgoftar@gmail.com, ORCID iD: 0009-0001-0643-2918

² Doç., Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, cer@anadolu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-8841-953X

nen konularda elde edilen sonuçlar şu şekildedir: 1 – Biçim açısından: Şekiller konik, hayvanlar ve insan başı figürleri ile çeşitli boyutlarda bulunmaktadır. 2 – Süslemeler açısından: Nilüfer çiçeği, üzüm dalı ve körpe çam yaprağı figürleri, yerel İran süslemeleri ve Helenistik süslemelerin etkisi görülmektedir. 3 – Kullanım açısından: Din dışı ritüellerde, örneğin kral taç giyme ve dini törenlerde kullanılmışlardır. Hekhameneşi ve Part dönemlerinde riton yapımı sanatı, sahiplerinin sosyal statüsünü gösteren ve dini içeceklerle olan ilişkisi nedeniyle özel bir öneme sahip olan bir güç simgesi olmuştur.

Kaynakça

- Afşar, H. & Sahrâpeyma, N. (2016). Riton: Part Sanat ve Din Anlayışının bir Unsuru. *İran Araştırmaları Dergisi*, 13(1), 94-113.
- Amuzgar, J. (2005). İran'ın Mitolojik Tarihi ve Tahran. Semt Yayıncılık.
- Dehkhoda, Ali Ekber. (1998). *Lugatname*. Tahran: Tahran Yayınları.
- Prada, Edith. (1978). *Eski İran Sanatı (İslam Öncesi Medeniyetler)*. Tahran: Tahran Üniversitesi.
- İhsani, Muhammed Teqi. (2003). *İran'da Yedi Bin Yıl Metal Sanatı*. Tahran: Bilimsel Kültürel Yayınları, 2. Baskı.
- Gharaei Hikmat Abadi, Z. (2021). Hekhameneşi ve Part dönemi ritonlarının karşılaştırmalı incelenmesi. *Shabak Akademik ve Uzmanlık Dergisi*, 7(4), 61.
- Ganter, A. C. & Esmen, P. (2004). İran Metal İşçiliği: Hekhameneşi, Parth ve Sasani Dönemleri (Çeviren: Şahram Heydarabadian). Tahran: Ganjineh Yayınları.
- Dadvar, A., & Mısbah Erdekani, N. M. (2010). Güzel Sanatlar - *Görsel Sanatlar Dergisi*, 41, 5-12.
- Mısbah, B. & Dadvar, A. (2010). Hekhameneşi Ritonlarının Form ve Şekli Üzerine Etkili Mitolojik Kavramların Analizi. *Sanat, Mimarlık ve Şehircilik Araştırma Enstitüsü Dergisi*, 41, 5-12.
- Mısbah, B. & Dadvar, A. (2012). Helen ve İran Sanat Kültürlerinin Parth İlikliklerinde Şekil ve Süslemelere Etkisi. *Bagh-e Nazar Dergisi*, Sayı 21, 30.
- Marzban, P. (2000). *Sanat Tarihinin Özeti*. Tahran: Bilim ve Kültür Yayıncılık Şirketi.
- Masson, M.E (1999). *The Parthian Rhytons of Nisa*. Firenze: Le Lettere.
- Pakbaz, R. (1999). *Sanat Ansiklopedisi (Resim, Heykel ve Grafik Sanatı)*. Tahran: Çağdaş Kültür Yayınları.
- Roman, Grishman. (1999). *İran: Başlangıçtan İslam'a Kadar*. (1999). Tahran: Talif Yayınları, Çeviri: Mohammad Moin.

Görsel Kaynakça

- Görsel 1:** Kuzey İran, Hazar Denizi Kıyısı, M.Ö. 2000-1000, Testi Şeklindeki birkaç Riton Örneği. ([1a] collections.artsmia.org. [1b] www.iranvart.com. [1c] www.tarikhema.org).
- Görsel 2:** Bir Hekhameneşi dönemi ritonunda farklı bölümlerin tanıtımı: Kenar-Kupa-Yay açısı (Kadehin gövdeye bağlantısı (www.cais-soas.com)).
- Görsel 3:** Konik Ritonlar ve Hayvan Başıyla Sonlanan Hekhameneşi Dönemi Ritonları ([3a] iran-nationalmuseum.ir/fa, [3b] www.cais-soas.com).
- Görsel 4:** 90 Derecelik Açıyla Hayvanın Ön Gövdesine Bağlanan Konik Riton Çeşitleri (www.cais-soas.com. www.asia.si.edu. www.smallseotools.com).
- Görsel 5:** Hayvanların Gövdeleri veya Başlarıyla Sonlanan Konik Riton Çeşitleri (Aslan, İnek, Koç, Griffin, Kartal) (iran-nationalmuseum.ir/fa).

- Görsel 6:** Boynuz Şeklindeki Ritonlar (keçi vücutlu) (iranchamber.com/art/articles/art_of_parthians).
- Görsel 7:** Amfora Şeklindeki Ritonlar (irannationalmuseum.ir/fa).
- Görsel 8:** a- Ritonun sonunda yer alan tanrıça figürü b- Ritona bağlanan başka bir tanrıça figürünün arka kısmı, Part dönemi, Nisa Masson, M.E (1999). *The Parthian Rhytons of Nisa*. Firenze: Le Lettere.
- Görsel 9:** Hayvan Başı ile Sona Eren Silindirik Ritonlar ([9a]: www.cais-soas.com, [9b] www.asia.si.edu, [9c] www.asia.si.edu, [9d] www.metmuseum.org, [9e] www.molon.de, [9f] www.metmuseum.org)
- Görsel 10:** Bir Ritonun Ucuna Ait Kanatlı Fil, Part Dönemi Masson, M.E (1999). *The Parthian Rhytons of Nisa*. Firenze: Le Lettere.
- Görsel 11:** Bir Ritonun Ucunda Kullanılan Kentaur Figürü, Omzunda Oturan Bir Kadın ile, Part Dönemi Masson, M.E (1999). *The Parthian Rhytons of Nisa*. Firenze: Le Lettere.
- Görsel 12:** İnsan Gövdesi Şeklinde Parthian Ritonu. Ganter, A. C. & Esmen, P. (2004). *İran Metal İşçiliği: Hekhameneşi, Parth ve Sasani Dönemleri* (Çeviren: Şahram Heydarabadian). Tahran: Ganjineh Yayınları.
- Görsel 13:** Part Rhyton. Ganter (1333), Ahameniş, Part ve Sasani Dönemlerinde Metal İşleri Ganter, A. C. & Esmen, P. (2004). *İran Metal İşçiliği: Hekhameneşi, Parth ve Sasani Dönemleri* (Çeviren: Şahram Heydarabadian). Tahran: Ganjineh Yayınları.

BÖLÜM 11

Bir Renkli Çamur Şekillendirme Tekniği: Agateware

Çiğdem Önder ER¹

Giriş

Agat veya akik taşı, pek çok çeşidi olan bir kalsedon türüdür. Çok renkli bir taş olan agat taşlarının üzerinde düzenli ya da düzensiz farklı renk tonlarında çizgiler bulunmaktadır. Bu çizgiler çoğunlukla düzensizdir, ancak bazen de eş merkezli yönelimler halinde de olabilir. Gri çizgili olanlar onyx olarak bilinir. (Görsel 1,2,3) Bazı agat taşları da sonradan yapay olarak boyanır (Shiple, 1948: 4).

Görsel 1: Doğal Agat Taşı (<https://injewels.net/blogs/healing-properties-meanings/agate>) (<https://science.howstuffworks.com/science-vs-myth/everyday-myths/agate-meaning.htm>) (<https://www.kscrcrystals.com/banded-agate-3-53427-p.as>)

Agat gibi yarı değerli taşlar Çin, Yunan, Roma ve Osmanlı gibi büyük medeniyetlerde çoğunlukla tasarım malzemesi olarak kullanılmışlardır. Hatta bu taşlar soylulukla da ilişkilendirilmiş ve kendilerinden sonra gelen medeniyetlerde de

¹ Öğr. Gör. Dr, Engelliler Entegre Yüksekokulu, Uygulamalı Güzel Sanatlar Bölümü, Seramik Ana Sanat Dalı, Anadolu Üniversitesi, conder@anadolu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-7681-7971

bu teknik; çağdaş seramik sanatçılarının da ilgisini çekmiş ve onları üretmeye yöneltmiştir. Ancak tekniğin zorluğu, biraz daha maliyetli oluşu ve halkın günlük kullanım eşyası olmaması (her zaman asiller tarafından tercih edilmeleri), çağdaş seramik sanatçılarını uzak tutmuş görünüyor. Belki de renklerin ve desenlerin iç içe geçtiği bu teknik kullanıcı için son derece göz yorucu olarak nitelenmiş ve üretimi sınırlı tutulmuş olabilir. Nitekim 18.yy. Staffordshire’da halkın hiçbir zaman benimsemediği, hatta Wedgwood’un bile “halk karma karışık renklerden bıktı” diyerek açıkladığı bu teknik günümüz seramik dünyasında, antika koleksiyonerleri tarafından çokça rağbet gören bir seramik grubudur.

Günümüzde Türkiye’deki sanatçılardan daha fazla Avrupa ve Amerikalı seramik sanatçılarının bu renkli tekniği şekillendirme yaparken tercih ettiği görülüyor; Türk çağdaş seramik sanatçılarının da 2000’li yıllardan itibaren renkli ve farklı şekillendirme yöntemleri arayışlarına girdikleri söylenebilir. Bu yöntemlerden biri de bu yazının konusu olan renkli çamur şekillendirme yöntemidir. 2000’li yıllardan önce sanatçılar tarafından çok da ilgi gösterilmeyen bu tekniğin elbette sanatçıyı kendinden uzaklaştıran, zor yönleri vardır; ancak bunlara rağmen agateware tekniği ile eser üretmekten vazgeçemeyen pek çok sanatçı hem kişisel atölyelerinde hem de seri üretim yaptıkları atölyelerinde bu renkli tekniği bugün ve yüzyıllar boyunca yaşatmaya devam edeceklerdir.

Seramik sanatındaki Türkçe kaynak eksikliği bu konuda daha da fazla kendini hissettirmektedir. Bu nedenle literatüre katkıda bulunulması amacıyla ele alınan bu bölüm ile öğrencilere, sanatçılara ve tüm araştırmacılara kaynak olacak ve literatürde yerini alacaktır.

Kaynakça

- Ayta, T. (1976). *Toprak Sanatında Dekoratif Uygulama Yöntemleri*, İstanbul.
- Clark, G. (1995). *The Potter’s Art*, Hong Kong: Ohaidon Press Limited.
- Counts, C. (1976). *Pottery Workshop*, London: Collier Macmillan Publishers.
- Dots, D. (2001). Squiggles: Early English Slipware Technology. *Ceramics in America*, 94-114.
- Engineri, M., Çizer, S. (2016). Bir Japon Dekor Tekniği: Nerikomi. 10. Uluslararası Eskişehir Pişmiş Toprak Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Tepebaşı Belediyesi Yayınları, Eskişehir
- Er, Ç. Ö. (2004). Seramik Sanatında Mermer Tekniği, *Yüksek Lisans Tezi* (Dan. Yard. Doç. Oya Uzuner), Anadolu Üniversitesi.
- Er, Ç. Ö., Er, A. C. (2014). Seramik Sanatında Agateware Tekniği ve Çömlekçi Çarkında Uygulaması, *Uluslararası Hakemli Tasarım ve Mimarlık Dergisi*, Vol.3, No.1, 1-12.
- Erickson, M., & Hunter, R. (2003). Swirls and Whirls: English Agateware Technology. *Ceramics in America*.
- Harvey, D. (1983). *Imaginative Pottery*, London: A&C Blok Publishers Ltd.

- Lane, P. (1995). *Colour and Porcelam*, London: Ceramic Review 152.
- McCahey, Jennie L. (2000). Rock Solid Classic American Homes, Issue:5, Volume:26, Oct/Nov, Newyork.
- Shipley, R. (1948). *Dictionary of Gems And Gemology*. Los Angeles: Gemological Institute of America.
- Uzuner, O. (1999). Seramik Sanatında Renkli Çamur Tekniği, *Anadolu Sanat*, Aralık 1999, Sayı: 10, Sayfa: 163-177.
- Uzuner, O. (2005). Seramik Sanatında Renkli Çamur Tekniğinin Tarihsel Gelişimi, *Anadolu Sanat*, Sayı: 16, Sayfa: 99-105.
- Waller, J. (1998). *Colour in Clay*, D&N Publishing Berkshire.

Görsel Kaynakça

- Görsel 1-** <https://injewels.net/blogs/healing-properties-meanings/agate>
<https://science.howstuffworks.com/science-vs-myth/everyday-myths/agate-meaning.htm>
<https://www.kscrcrystals.com/banded-agate-3-53427-p.as>
- Görsel 2-** https://www.highlandantiques.co.uk/en-GB/snuff-boxes/victorian-scottish-antique-silver-and-agate-snuff-box-c-1870/prod_11245
- Görsel 3-** <https://www.bada.org/object/staffordshire-pottery-agateware-figure-cat-saltglaze-18th-century>
- Görsel 4-** <https://www.antiquepottery.co.uk/whieldon-type-pottery-knives-and-forks-in-agateware-18th-century-england/>
- Görsel 5-** <https://chipstone.org/images.php/78/Ceramics-in-America-2003/Swirls-and-Whirls:-English-Agateware-Technology>
- Görsel 6-** <https://www.antiquepottery.co.uk/staffordshire-pottery-solid-agateware-teapot-on-three-paw-feet-mid-18th-century/>
- Görsel 7-** <https://itoldya420.getarchive.net/amp/media/agateware-vase-and-cover-c4986e>
- Görsel 8-** Kişisel Arşiv
- Görsel 9-** Kişisel Arşiv